

Jarosław Iwaszkiewicz

POD AKACJAMI

odnaleziony po latach dramata o miłości, wierności i honorze

rampa
TEATR PRZYJAZNY

100 tysięcy widzów w sezonie
spektakle bliskie każdemu

Jarosław Iwaszkiewicz

POD AKACJAMI

obsada:

Flora **ADRIA JAKUBIK**

Józio **PIOTR MRÓWCZYŃSKI**

Pan Kamiński **ŁUKASZ BŁASZCZAK**

Pan Kazio **PATRYK PAWLAK**

Brausch **ZBIGNIEW POŻOGA**

w roli księdza Węgrzyna **MAREK FRĄCKOWIAK**

reżyseria **GRZEGORZ MRÓWCZYŃSKI**

scenografia **MAŁGORZATA TREUTLER**

światło i dźwięk **KRZYSZTOF IWANIK**

W przedstawieniu wykorzystano fragmenty *I Koncertu Skrzypcowego* Karola Szymanowskiego oraz fragment *Requiem Polskiego* Krzysztofa Pendereckiego.

Licencja na wystawienie utworu została wydana przez Stowarzyszenie Autorów ZAiKS.

premiera styczeń 2013

Scena Mrowisko Teatru Rampa

Kierownik Artystyczny

GRZEGORZ MRÓWCZYŃSKI

Szanowni Państwo,

Mecenat kultury i sztuki to istotny element działalności sponsoringowej OpusTrust. Cieszymy się, że dzięki naszemu wsparciu możliwa jest realizacja ambitnych projektów artystycznych i kulturalnych. Do takich z pewnością należy spektakl „Pod Akacjami” Jarosława Iwaszkiewicza w reżyserii Grzegorza Mrówczyńskiego. Jesteśmy zaszczytni obejmując opieką finansową to wyjątkowe wydarzenie repertuarowe Sceny Mrowisko stołecznego Teatru Rampa.

Serdecznie zapraszamy,

Agnieszka Rzepecka
Prezes Zarządu/CEO OpusTrust

100 tysięcy widzów w sezonie
spektakle bliskie każdemu

partnerzy:

OPUS|TRUST

VOX
WARSZAWA 93.3

eBilet.pl
Twój bilet do każdego czasu

Czesław Miłosz

Jarosław Iwaszkiewicz (1894-1980)

Syn polskiego urzędnika na Ukrainie, tam także skończył gimnazjum; w latach 1912-1918 studiował prawo na uniwersytecie w Kijowie i muzykę w miejscowym konserwatorium. We wczesnej młodości silny wpływ wywarły na nim krajobrazy ukraińskie, muzyka awangardowa i lektury, zwłaszcza Oscara Wilde'a i Wiaczesława Iwanowa (zarówno jako poety, jak i eseisty. W r. 1918 przeniósł się do Warszawy. Jego pierwszymi utworami były opowiadania, pisane poetycką prozą, przesyconą zmysłowymi wrażeniami z Ukrainy i licznymi motywami lewentyńskimi: *Ucieczka do Bagdadu* (pisane w latach 1916-1918) oraz *Legendy i Demeter* (pisane w latach 1917-1918). Egzotyzm albo dokładniej: skłonność do mieszania ze sobą kultur Grecji, środkowego Wschodu, wschodniej i zachodniej Europy da się prześledzić w znacznej ilości jego pism.

Iwaszkiewicz miał stać się „poetą poetów”, a tym samym mniej popularnym wśród publiczności niż inni skamandryci. Ale żaden z nich nie mógł rywalizować z jego zachłannością na kolory i zdolnością odtwarzania aury dawno widzianych, a na poły zapomnianych, niemal magicznych krain i miast. Fascynował wielu młodszych poetów. Już swymi wczesnymi publikacjami odcisnął piętno na historii polskiej poezji.

Okres dojrzałości przyniósł wiersze odzwierciedlające nie tylko głębsze, wewnętrzne doświadczenie, ale także podróże do Europy Zachodniej, zainteresowanie mitycznymi aspektami kultur (Sycylia i Wenecja stanowią dwa takie mityczne centra jego wyobraźni) i fascynację niektórymi poetami zachodnioeuropejskimi, jak Stefan George i Jean Cocteau. Były to m.in. *Powrót do Europy* (1931), *Lato 1932* (1933 – niewielki tomik wierszy metafizycznych, uważanych za jego szczytowe osiągnięcie).

Dla szerszej publiczności Iwaszkiewicz był przede wszystkim autorem powieści. Wczesne, w znacznym stopniu autobiograficzne, zawile i subiektywne, można porównać do rosyjskiej prozy symbolistycznej i do poetyckiej prozy francuskiej awangardy literackiej tego czasu. Temat młodzieńców i dziewcząt, i lata bardzo odpowiadał upodobaniom Iwaszkiewicza i niejedną raz dowiódł on

w nim mistrzostwa ręki, na przykład wybierając go później ponownie dla obszernego opowiadania *Panny z Wilka* (1933). Niezwykle płodny, obdarzony rzadką żywotnością, Iwaszkiewicz pisywał także o muzyce, a swemu przyjacielowi, kompozytorowi Karolowi Szymanowskiemu, dostarczał librett, tworząc ponadto sztuki dla teatru: *Lato w Nohant* (1936) osnute jest wokół epizodu z życia Chopina; *Maskarada* (1938) wokół końcowego epizodu z życia Puszkina.

Podczas wojny Iwaszkiewicz był jedynym członkiem Skamandra, który pozostał w Polsce, a jego dom pod Warszawą był miejscem spotkań intelektualistów zaangażowanych w działalność podziemną. W tym czasie napisał niektóre ze swoich najlepszych opowiadań, *Bitwa na równinie Sedgemoor* (1942), o buncie Monmoutha przeciwko Jakubowi II w Anglii, oraz *Matka Joanna od Aniołów* (1943), oparte na dokumentach związanych z francuskim klasztorem z siedemnastego wieku (w Loudun), w którym zakonnice opętane były przez diabła. W tym ostatnim opowiadaniu Iwaszkiewicz ze źródeł zaczerpnął jedynie sam pomysł; akcję przeniósł do klasztoru na wschodnich terenach dawnej Rzeczypospolitej, a bohaterkom nadał polskie imiona (później Aldous Huxley wykorzystał to samo źródło do swoich *Diabłów z Loudun*).

Po wojnie Iwaszkiewicz stał się jedną z czołowych osobistości w życiu literackim Polski Ludowej; pełnił funkcję prezesa Związku Literatów i zasłużył się jako redaktor naczelny, od r. 1956, miesięcznika „Twórczość”. Kilka tomów opowiadań, poezji i krytyk literackich, które wyszły spod jego pióra w okresie powojennym, nie przeszkodziło mu stworzyć trytomowej powieści, *Sława i chwala* (1956-1962), w której swoich bohaterów, przedstawicieli inteligencji, prowadzi przez kilka dziesięcioleci wojen i przemian społecznych.

Wszechstronność Iwaszkiewicza widoczna jest także w jego przekładach. Jeden z najlepszych tłumaczy Arthura Rimbauda na polski, przełożył również parę sztuk Paula Claudela, powieść André Gide'a, sztukę Jeana Giraudoux, baśnie Andersena (z duńskiego), jak też opowiadania Tołstoja i Czechowa.

w: Czesław Miłosz, *Historia literatury polskiej*, tłumaczenie Maria Tarnowska, Wydawnictwo ZNAK, Kraków 1993

„Pod Akacjami” Jarosława Iwaszkiewicza

W lutowym numerze „Twórczości” z roku 1967 ukazała się nowela Jarosława Iwaszkiewicza *Kościół w Skaryszewie*. W tok narracji wplecione są tam różne odautorskie wyjaśnienia, mające uspokoić czytelnika i świadomie skontrastowane z niesamowitością głównego wątku. Pojawia się i zdanie takie: „Musiała to być jakaś opowieść wędrująca i słyszałem ją kiedyś dawno, bo zaraz po wojnie napisałem dramat, nie grany i nie drukowany, o bardzo podobnej treści”.

Ten dramat – to właśnie *Pod Akacjami*, odzyskany wśród papierów autora. Jest to czystoпись, datowany w Łodzi 12 XI 1945. Dosłownie w ostatniej chwili zmieniony został tytuł sztuki: Iwaszkiewicz napisał go na odwrocie karty, na której był inny, równoważny: *Pod Lipkami*; na przedce poprawiał też opis dekoracji, zmieniając „lipy” na „drzewa” itp. Zapewne chodziło tu o zatarcie wrażenia, iż akcja rozgrywa się w znanej podówczas kawiarni w Podkowie Leśnej – i to tym bardziej, że pojawia się w sztuce prawdziwe nazwisko ziemian z okolicy, państwa Regulskich.

Pod Akacjami, dramat z pozoru tak bardzo realistyczny, pozwala się jednak czytać i jako pogłos *Matki Joanny od Aniołów*, tego arcydzieła mistyfikacji. (Proszę łaskawie pamiętać, że filmowy scenariusz Kawalerowicza dokładnie przesłonił literackie wartości i wieloznaczności słynnej tej noweli.)

„Jak Józio – to właśnie najciekawsze” – powiada w tej sztuce ksiądz Węgrzyn, który mutatis

mutandis przejmie rolę ojca Józefa Suryna. To jest aluzja umyślnie daleka, na pierwszy bowiem plan wysunięta została inna, oczywista: bohater sztuki ma się kojarzyć z Józkiem z *To lubię* („Młody, cnotliwy, nieśmiały; – Obce dla niego wyrazy miłosne, – Choć czuł miłosne zapały”), którą to balladę pisał był Mickiewicz dokładnie wtedy, gdy sam „dwudziestą miał wiosnę”.

Wątpliwe, ażeby panna Flora okazała się wrażliwa na „straszenie balladą”, toteż *Pod Akacjami* odbywa się bez duchów. Ofiara księdza rozgrywa się pośród zwykłych okupacyjnych realiów z wiosny roku 1944. Wydaje się zrozumiałe, dlaczego autor – pomimo iluż nasuwających się sposobności – nigdy tej sztuki w żadnej formie nie ogłosił. Stanowiła ona dla niego pisarską niejako wprawkę w przetwarzaniu tematu, który go nurtował latami. Dramat ten jest (ukrytym) stadium pośrednim pomiędzy *Matką Joanną* a *Kościółem w Skaryszewie*.

Jeszcze jedno wydaje się istotne przy lekturze tego swoistego cyklu, złożonego z dwu opowiadań przedzielonych zatajoną sztuką dla teatru: trzeba pamiętać motto, które autor wybrał dla *Matki Joanny od Aniołów*. W czasach, gdy mało jeszcze kto powoływał się na Stanisława Ignacego Witkiewicza – Jarosław Iwaszkiewicz nad tekstem swej noweli przepisał: „Chodzi o natężenie tak w anielstwie jak w diabelstwie – a tego brak jest naszej literaturze”.

w: „Dialog” 1983 nr 4, str. 6-7

REPERTUAR SCENY MROWISKO

WDOWY

komedie SŁAWOMIRA MROŻKA
reżyseria GRZEGORZ MRÓWCZYŃSKI

KLEOPATRA I CEZAR

tragedia CYPRIANA KAMILA NORWIDA
dramaturgia i reżyseria GRZEGORZ MRÓWCZYŃSKI

KRZYK SŁONIA

tragikomedia FARIDA NAGIMA – prapremiera polska
dramaturgia i reżyseria GRZEGORZ MRÓWCZYŃSKI

RAJ

spektakl wg scenariusza
KRZYSZTOFA KIEŚLÓWSKIEGO
i KRZYSZTOFA PIESIEWICZA
z muzyką ZBIGNIEWA PREISNERA
adaptacja i reżyseria MARCIN BORTKIEWICZ

stopka redakcyjna

projekt okładki (plakatu) WITOLD MYSYROWICZ, projekt graficzny ARTUR KONICZ, zedon.pl
redakcja programu GRZEGORZ MRÓWCZYŃSKI
druk Agencja Reklamowa ARPEX s.c., ul. Szpitalna 2, 05-270 Marki k/Warszawy

punkty sprzedaży biletów:

TEATR RAMPA, ul. Kołowa 20, 03-536 Warszawa, rezerwacja, tel. + 48 (22) 679 89 76, bow@teatr-rampa.pl
bilety on-line: www.teatr-rampa.pl, www.ebilet.pl

